

Státní
veterinární
správa

Státní veterinární dozor v chovech včel

MVDr. Kateřina Beranová

20. – 21. 3. 2019

Nasavrky

Obsah

 Mor včelího plodu

 Varroáza

 Hromadné úhyny včelstev

 Kontroly chovatelů včel

Mor včelího plodu

Postup při podezření z výskytu MVP

Podezření na výskyt nebezpečné nákazy:

- a) Pozitivní výsledek laboratorního vyšetření
- b) Klinické příznaky onemocnění

povinnost chovatele neprodleně uvědomit KVS o podezření z výskytu nebezpečné nákazy

Krajská veterinární správa (KVS):

- ✓ provede **klinické vyšetření všech včelstev na stanovišti**
- ✓ odebere vzorky k laboratornímu vyšetření
- ✓ nařídí chovateli opatření k zamezení šíření nákazy

Pozitivní výsledek laboratorního vyšetření + výskyt klinických příznaků onemocnění – **nákaza potvrzena**

Pozitivní výsledek laboratorního vyšetření bez výskytu klinických příznaků onemocnění – **nákaza nepotvrzena**, KVS může rozhodnout o stanovení pozorovací doby daného stanoviště

Potvrzení výskytu nebezpečné nákazy

KVS nařídí **mimořádná veterinární opatření (MVO)** ke zdolání nákazy a k ochraně před jejím šířením, zejména:

- a) **vymezení ohniska** nákazy a jeho výstražné označení,
- b) **zřízení ochranného pásma**,
- c) **utracení zvířat nemocných**, podle okolností i zvířat **podezřelých a vnímavých**,
- d) soupis hospodářství se zvířaty vnímavých druhů v pásmech podle písmene b),
- e) **stanovení pravidel pro přemísťování**, přepravu a vyšetřování těchto zvířat v pásmech podle písmene b), jakož i pro nakládání s produkty těchto zvířat,
- f) **zničení** kontaminovaných krmiv, materiálů, látek a **zařízení, které nemůže být dezinfikováno**,
- g) **čištění, dezinfekci**, dezinsekci a deratizaci **prostorů, zařízení** a dopravních prostředků, v nichž jsou držena nebo přepravována zvířata nemocná nebo zvířata podezřelá a vnímavá na nákazu,

Postup při výskytu MVP

Potvrzený výskyt MVP na stanovišti u ≥ 15 % včelstev

- neprodlené utracení **všech včelstev na stanovišti** včetně likvidace úlů a veškerého včelařského příslušenství (pokud nelze zajistit účinnou dezinfekci)
- spálení utracených včelstev a včelařského příslušenství dle vyhotoveného soupisu
- dezinfekce nespalitelného materiálu

Potvrzený výskyt MVP na stanovišti u < 15 % včelstev

- neprodlené utracení **všech včelstev s potvrzeným výskytem nákazy** včetně likvidace úlů a veškerého včelařského příslušenství (pokud nelze zajistit účinnou dezinfekci)
- **KVS může na základě epizootologického šetření nařídit likvidaci všech včelstev na stanovišti**
- **opětné potvrzení nákazy do 1 roku** → utracení všech včelstev na stanovišti
- spálení utracených včelstev a včelařského příslušenství dle vyhotoveného soupisu
- dezinfekce nespalitelného materiálu

Náhrada nákladů a ztrát vzniklých v souvislosti s nebezpečnými nákazami

§ 67 zákona č. 166/1999 Sb.

Chovateli náleží náhrada nákladů a ztrát, které vznikly v důsledku **provádění nařízených MVO** ke zdolávání **nebezpečné nákazy uvedené v příloze č. 2**

— Náhrada zahrnuje

- ✓ náklady na utracení nebo porážku nemocných a podezřelých zvířat vnímavých druhů a za neškodné odstranění jejich kadáverů; v odůvodněných případech se poskytne i náhrada za neškodné odstranění jejich produktů,
- ✓ náklady za utracené nebo poražené zvíře,
- ✓ očistu, dezinfekci, dezinfekci a deratizaci hospodářství a jeho zařízení (vybavení),
- ✓ dodržování opatření v ochranných pásmech

— Jde-li o nebezpečnou nákazu včel, poskytuje se také náhrada za **včelařské zařízení, pomůcky, úly a jejich vybavení**

— **Náhrada se neposkytne**, jestliže chovatel nesplnil **povinnost uvědomit KVS o podezření z výskytu nebezpečné nákazy**, jinou závažnou **povinnost** uloženou mu tímto zákonem **k předcházení vzniku, zamezení šíření a zdolávání nebezpečných nákaz**, anebo **nařízená ochranná a zdolávací opatření**.

— **Náhrada se sníží o 10 %**, pokud

- ✓ chovatel **nezabezpečil provedení povinných preventivních a diagnostických úkonů stanovených v MKZ**
- ✓ chovatel nesplnil povinnosti chovatele týkající se označování a evidence zvířat podle plemenářského zákona

Náhrada nákladů a ztrát vzniklých v souvislosti s nebezpečnými nákazami

§ 70 zákona č. 166/1999 Sb.

- Náhrada podle § 67 se poskytuje **na základě žádosti chovatele**
- Jedná-li se o náhradu v případě **nebezpečné nákazy včel**, může být žádost podána:
  - nejdříve **první den následující po dni utracení včel nebo včelstev**
  - nedochází-li k utracení, nejdříve **první den následující po oznámení nebo vyhlášení nařízených ochranných a zdlávacích opatření**
  - **nejpozději do 6 měsíců ode dne utracení**, nedochází-li k utracení včel nebo včelstev, **nejpozději do 6 měsíců ode dne ukončení nařízených ochranných a zdlávacích opatření.**
- K posouzení, zda jsou **splněny podmínky pro poskytnutí náhrady** a v jaké výši, si vyžádá ministerstvo **stanovisko krajské veterinární správy.**
- Není-li žádost podána v uvedené lhůtě, nárok na náhradu zaniká.

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace

- ✓ SVS každoročně aktualizuje a předkládá ke schválení MZe
- ✓ Vyvěšuje se na úřední desce MZe jako „Opatření obecné povahy“
- ✓ Zveřejněna na webových stránkách SVS: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/metodika-kontroly-zdravi-zvirat-a-vakcinace/>

Hlavní stránka

Ochrana zdraví zvířat a péče o jejich pohodu

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené

Úvod

Cestování se zvířaty v zájmovém chovu

Zdraví zvířat

> Dozorová činnost – informace pro chovatele

> Antiparazitární ošetření volně žijící zvěře

> Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace

V souladu s § 44 odst. 1 písm. d) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, stanovuje Ministerstvo zemědělství povinné preventivní a diagnostické úkony k předcházení vzniku a šíření nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, jakož i k jejich zdočňování, které se provádějí v příslušném kalendářním roce a to včetně lhůt k jejich provedení, a určuje, které z nich a v jakém rozsahu hradí z prostředků státního rozpočtu.

Kompletní přehled všech metodik a aktualizací týkajících se kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace v jednotlivých letech:

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2019

[Dokument č.j.: 67435/2018-MZE-17212](#) (679,0 KB)

Úprava metodiky kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2018 k 4. 6. 2018

[Dokument č.j.: 27016/2018-MZE-17210](#) (144,6 KB)

Povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu

EpM120

Vyšetření směsných vzorků měli v rizikových oblastech (**po 2 letech od zrušení ochranného pásma**). Vyšetřování se provádí mimo současná ochranná pásma v oblasti, která byla před dvěma lety ohniskem nebo ochranným pásmem, a pokud se v následujících letech nevyšetřovalo. Vyšetřuje se směsný vzorek měli odebraný k tomuto účelu ze stanoviště včelstev. Vzorky měli se odebírají z podložek, které jsou umístěny na dně úlů nejméně 14 dnů. Jeden směsný vzorek může obsahovat včelí měl maximálně od 25 včelstev. *Tzn. v ochranných pásmech zrušených v roce 2014, 2015 a 2016 se vyšetření neprovádí.*

EpM130

~~Bakteriologické vyšetření směsných vzorků měli (1 vzorek maximálně od 25 včelstev) 1x ročně na stanovišti, v případě, že se jedná o chovy včelích matek evidované v seznamu chovů vedeném uznaným chovatelským sdružením dle zákona č. 154/2000 Sb.~~

EpM160 - nový kód

Vyšetření směsných vzorků měli od všech včelstev na všech stanovištích **v ochranném pásmu** vymezeném v mimořádných veterinárních opatřeních nařízených krajskou veterinární správou. Vzorky včelí měli se odebírají v termínech a frekvenci určených v mimořádných veterinárních opatřeních nařízených pro dotčené ochranné pásmo. Jeden směsný vzorek může obsahovat včelí měl **nejvýše od 10 včelstev**.

Povinné úkony hrazené chovatelem

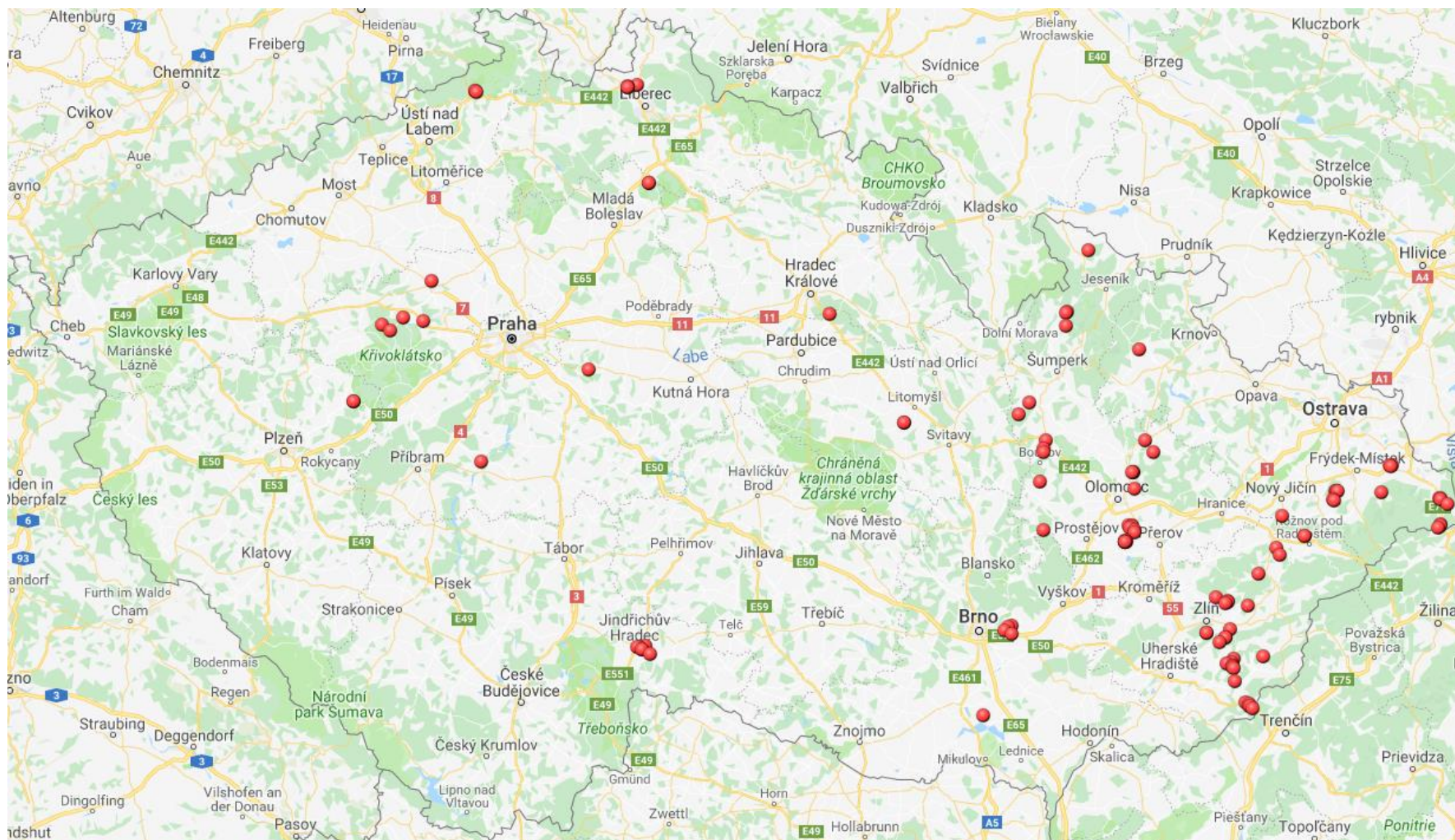
ExM110

Bakteriologické vyšetření **směsných vzorků měli od všech včelstev na stanovišti**. Vzorky měli se odebírají z podložek, které jsou umístěny na dně úlů nejméně 14 dnů. Jeden směsný vzorek může obsahovat včelí měl **maximálně od 25 včelstev**. Vyšetření nesmí být starší 12 měsíců (rozhodné je datum odběru vzorku) a provádí se:

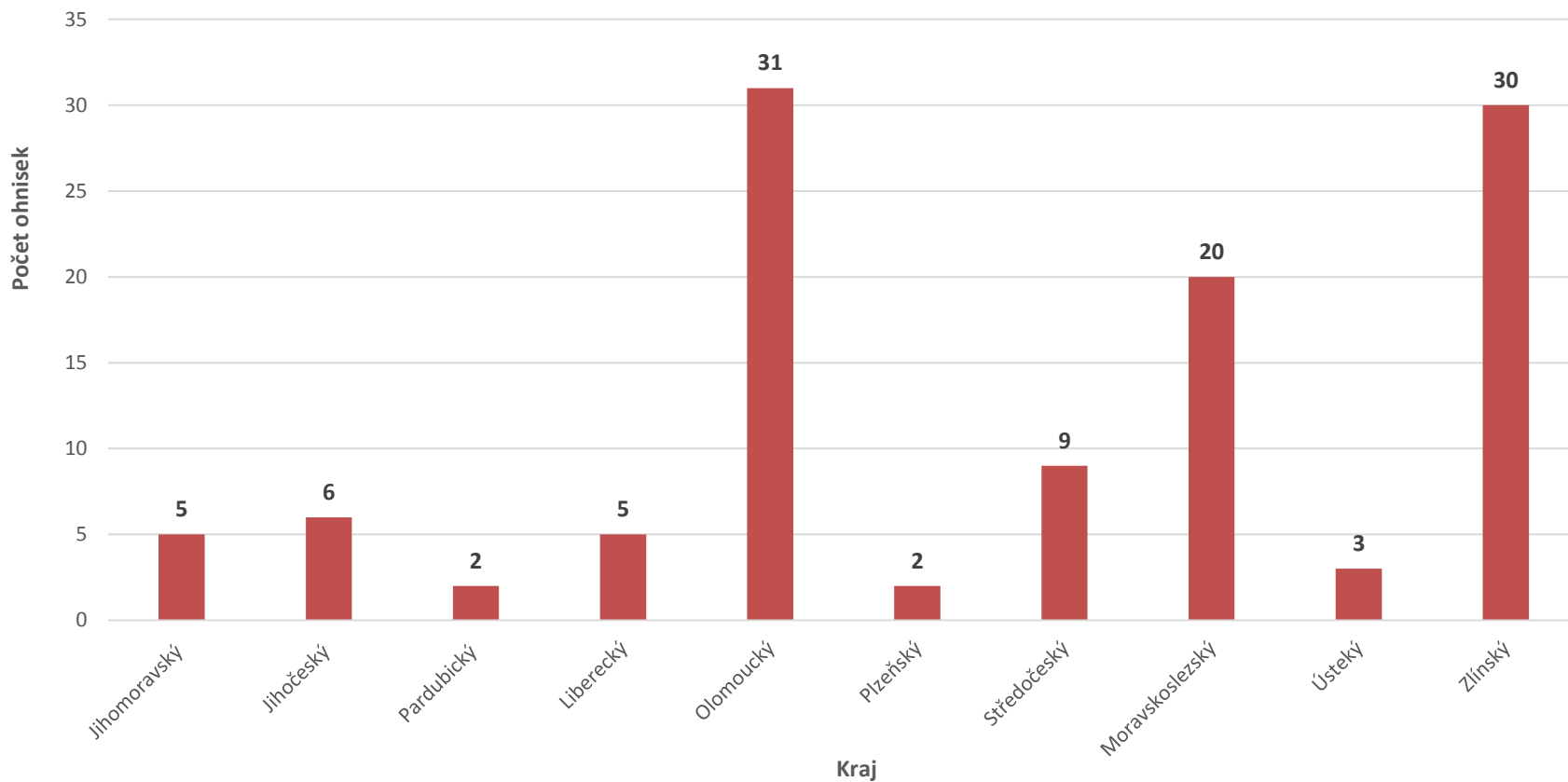
- a) před přemístěním včel (**včetně včelích matek**) nebo včelstev mimo katastrální území tvořící obec,
- b) v případě kočovných včelstev na stanovišti, na kterém jsou včelstva zazimována.

Mor včelího plodu - vyhodnocení 2018

- celkem **113 ohnisek** v 10 krajích
- bez výskytu MVP: Hl. m. Praha, Královéhradecký kraj, Karlovarský kraj a Kraj Vysočina
- ve srovnání s rokem 2017 pokles o cca 26%

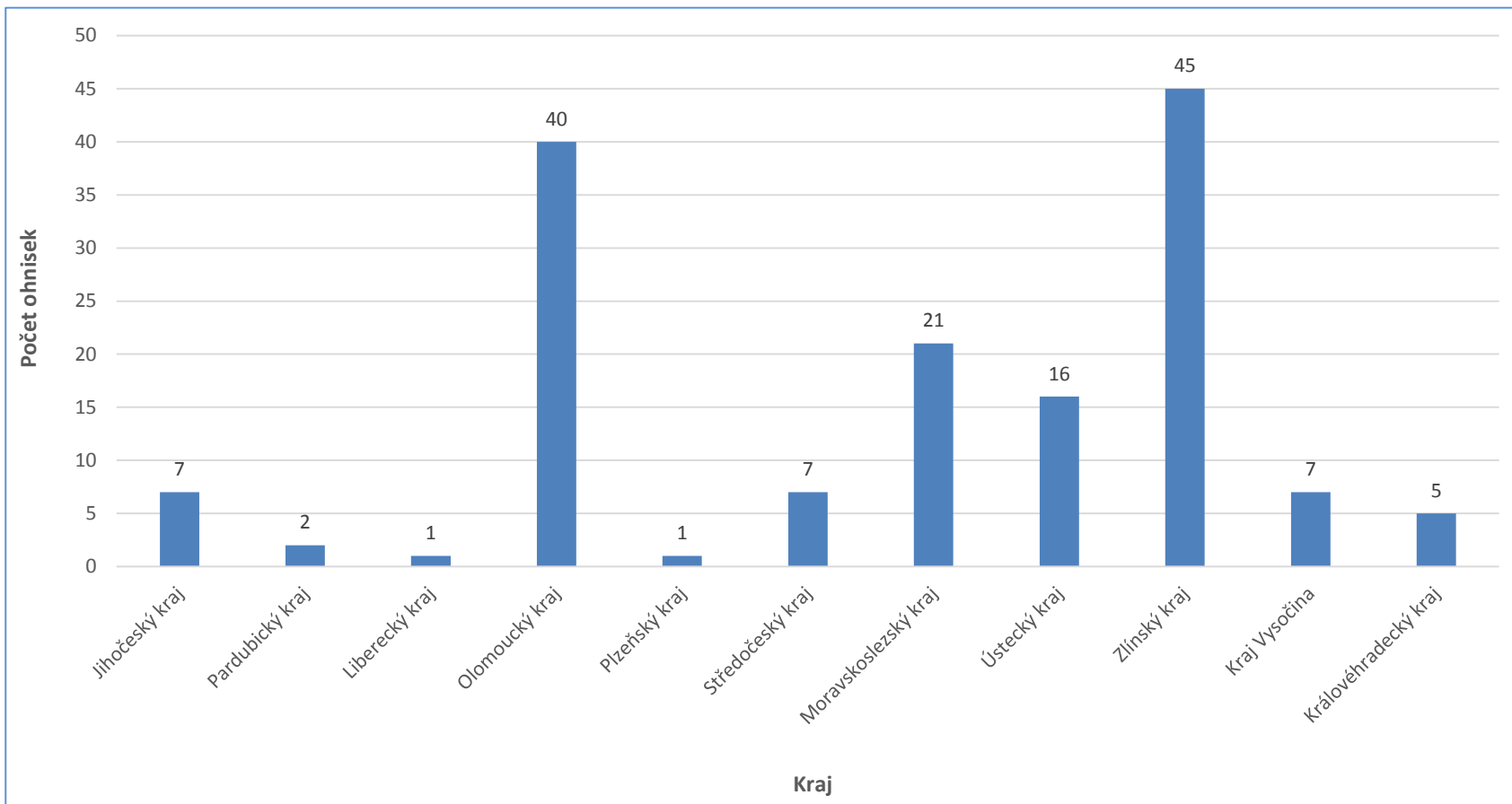
Mor včelího plodu – počet ohnisek po krajích v roce 2018

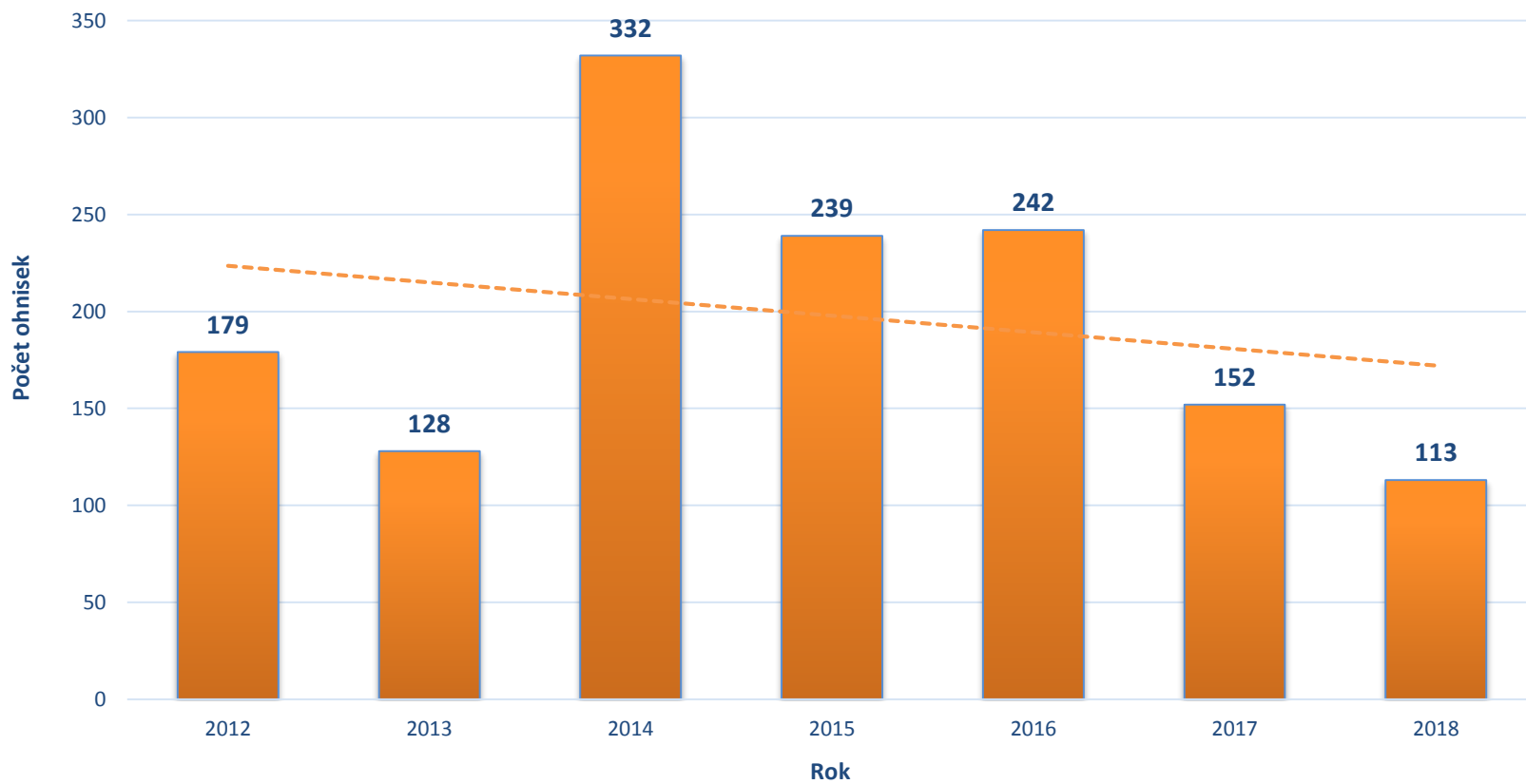

Mor včelího plodu – počet ohnisek po krajích v roce 2017

- V roce 2017 v ČR celkem **152 ohnisek MVP** v 11 krajích

Mor včelího plodu 2012 - 2018

Analýza opakování výskytu MVP při částečné likvidaci ohniska

Analýza opakování při částečné likvidaci

Rok	Počet ohnisek	Počet částečně likvidovaných ohnisek	Opakovaný výskyt MVP do 1 roku v částečně likvidovaných ohniscích	%
2017	153	60	10	16
2018	113	18	6	10

Varroáza

Povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu

EpM300

Směsné vzorky veškeré **zimní měli** od všech včelstev na všech stanovištích. Vzorky zimní měli musí být odebrány **po takové lhůtě od provedení podzimního ošetření včelstev, aby nebyl k vyšetření odevzdán léčebný spad.** Vzorky měli se odebírají nejdříve za 30 dnů ode dne vložení čistých podložek na dna úlů a musí být odevzdány k vyšetření do 15. 2. 2019.

Povinné úkony hrazené chovatelem

ExM310 předjarní léčebné ošetření

Na základě vyhodnocení intenzity varroázy dle kódu EpM300 se na jednotlivých stanovištích při nález **vyšším než 3 roztoči** v průměru na jedno včelstvo provede ošetření všech včelstev na stanovišti. Použijí se registrované veterinární léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací. Předjarní ošetření musí být provedeno s ohledem na klimatické podmínky a jarní rozvoj včel co nejdříve a ukončeno musí být do 15. 4. 2019.

ExM330 letní ošetření kočujících včelstev

Ošetření všech kočujících včelstev se provede po 1. 6. 2019, nejpozději do 14 dnů po každém návratu na stanoviště uvedené v Ústřední evidenci zvířat, na kterém budou včelstva zazimována. Použijí se registrované veterinární léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací.

ExM340 podzimní preventivní ošetření

Preventivní ošetření všech včelstev na všech stanovištích se provede v době, kdy jsou včelstva bez plodu nebo mají jen malou plochu zavíčkováného plodu. Použijí se registrované veterinární léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací.

Podzimní ošetření včel proti varroáze

- ✓ Výběr přípravku pro podzimní ošetření včel je třeba vždy zvážit s ohledem na dobu působení léčivého přípravku
- ✓ Léčba musí být provedena vhodným přípravkem a v takovém termínu, aby byly dodrženy lhůty stanové v MKZ
- ✓ Možný falešně pozitivní výsledek vyšetření vzorku zimní měli
- ✓ Falešně pozitivní výsledky způsobené odevzdáním léčebného spadu nelze laboratorně odlišit → povinnost provést předjarní ošetření!

Seznamy registrovaných veterinárních léčivých přípravků

- ÚSKVBL zveřejňuje na svých webových stránkách seznamy veterinárních léčivých přípravků (VLP) registrovaných v České republice a v EU
- VLP registrované k léčbě včel: <http://www.uskvbl.cz/cs/registrace-a-schvalovani/registrace-vlp/seznam-vlp/aktualne-registrovane-vlp/vyhledane-pipravky-vlp?navez=&latka=&ciloveZvire=21&lekovaForma=0&datumOd=&datumDo=&regciso=&drzitel=&baleni=&vydej=0&atcKod=&farmSkupina=0&vyhledat>

Vyhledávání v seznamu VLP

Název přípravku:	<input type="text" value="Zadejte název přípravku"/>
Léčivá látka:	<input type="text" value="Zadejte název léčivé látky (latinsky)"/>
Cílový druh zvířat:	<input type="text" value="včely"/>
Léková forma:	<input type="text" value="-- Nezádáno --"/>

Varroáza - vyhodnocení 2019

Vyšetřeno vzorků - 72 136

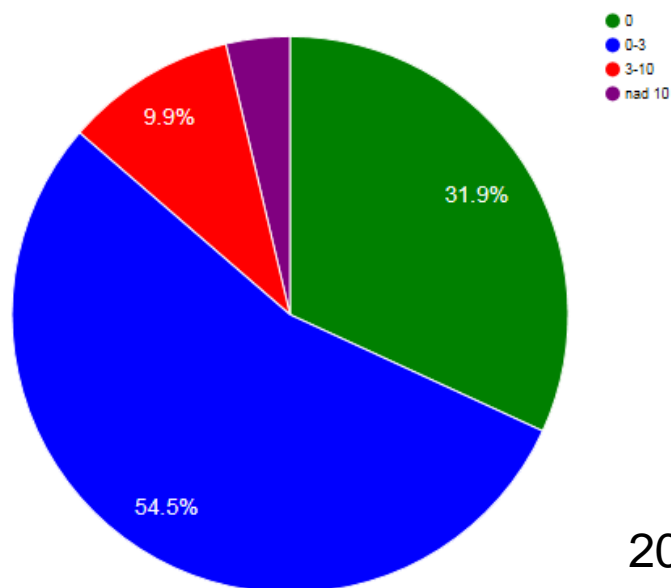
Vyšetřeno stanovišť - 71 745

Vzorky bez vyhodnocení (zaevidována objednávka vyšetření, ale chybí vzorek) - 109

Vzorky bez uvedeného KU - 391

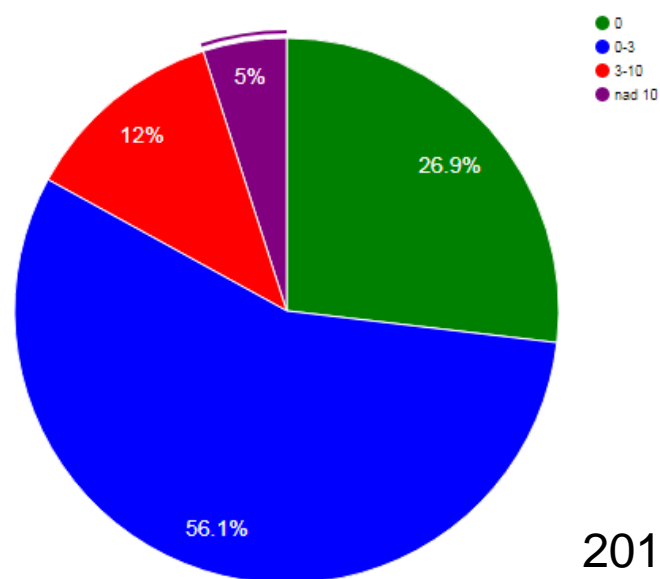
Vzorky bez uvedeného registračního čísla stanoviště - 870

Podíl stanovišť s průměrnou hodnotou počtu varroa na včelstvo na celém území ČR

2019

Podíl stanovišť s průměrnou hodnotou počtu varroa na včelstvo na celém území ČR

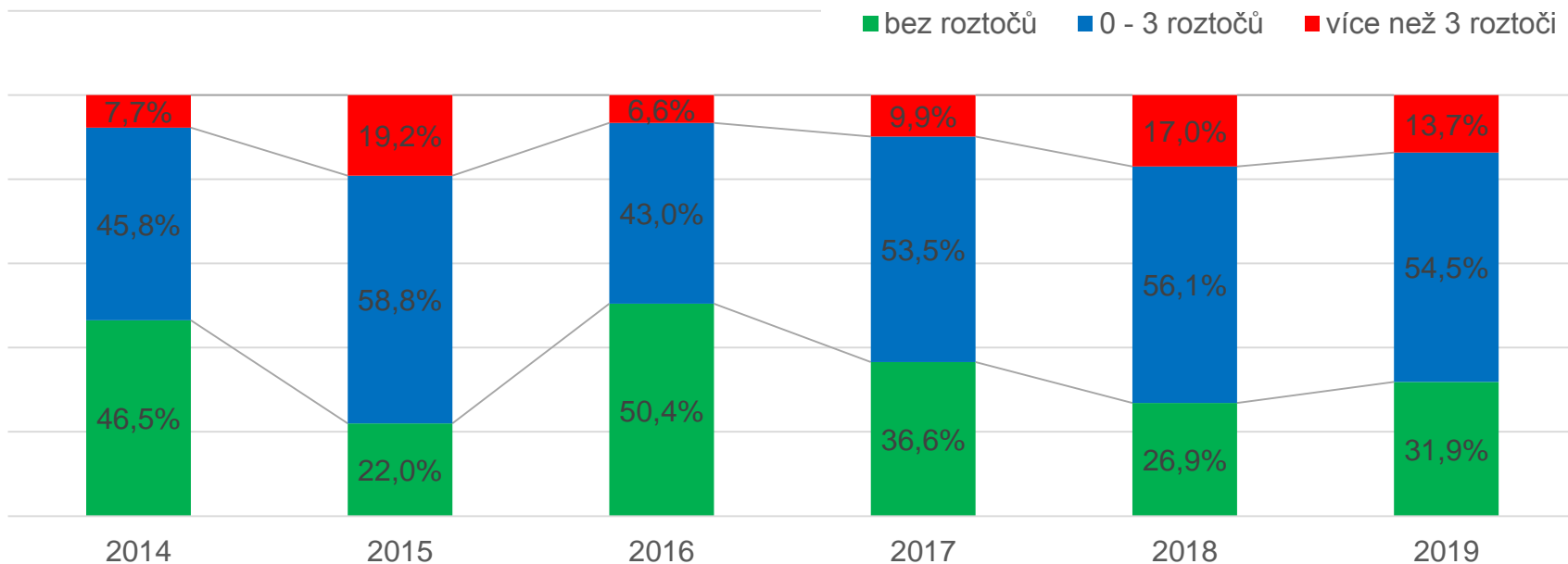

2018

Varroáza 2014 - 2019

počet stanovišť s průměrem počtu roztočů na včelstvo	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%
0	25 324	46,5%	12 463	22,0%	28 539	50,4%	21 772	36,6%	16 611	26,9%	22 862	31,9%
0 - 3	24 921	45,8%	33 344	58,8%	24 307	43,0%	31 839	53,5%	34 708	56,1%	39 082	54,5%
více než 3	4 207	7,7%	10 870	19,2%	3 747	6,6%	5 876	9,9%	10 517	17,0%	9 801	13,7%
celkem	54 452	100,0%	56 677	100,0%	56 593	100,0%	59 487	100,0%	61 836	100,0%	71 745	100,0%

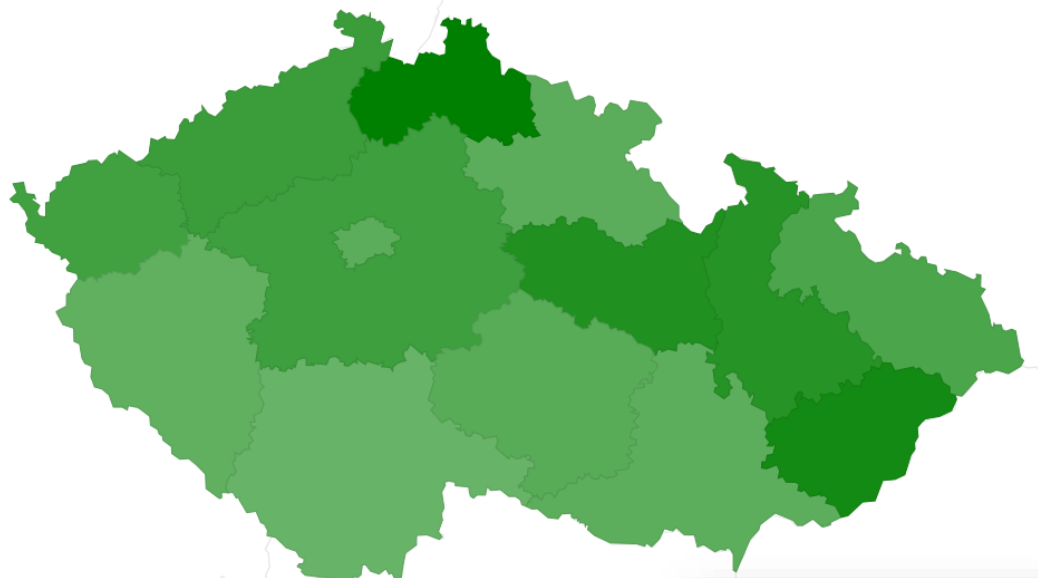
Zastoupení stanovišť podle průměru počtu roztočů na včelstvo v letech 2014 - 2019

Varroáza - vyhodnocení 2019

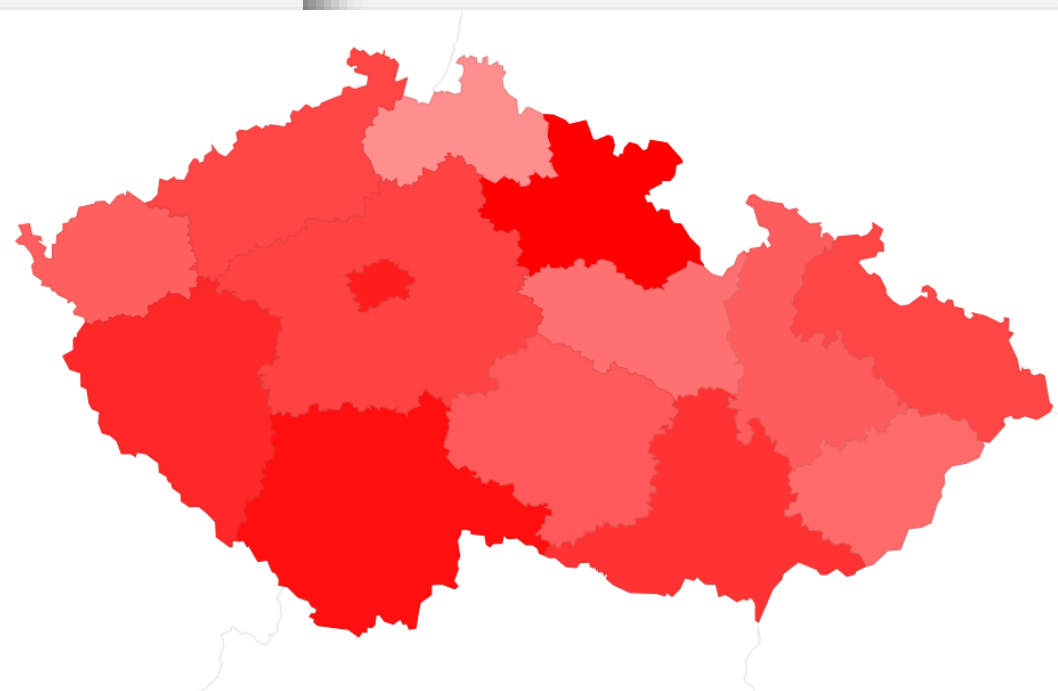
	Počet stanovišť s průměrem varroa na včelstvo							Počet stanovišť celkem	Počet včelstev celkem
	0	0-3	3-10	nad 10	10-50	50-100	nad 100		
Hlavní město Praha	175 28.1%	330 53%	74 11.9%	44 7.1%	39 6.3%	3 0.5%	2 0.3%	623	4294
Středočeský kraj	3434 33.2%	5446 52.7%	1026 9.9%	431 4.2%	388 3.8%	33 0.3%	10 0.1%	10337	98851
Jihočeský kraj	1658 26%	3556 55.7%	806 12.6%	369 5.8%	317 5%	26 0.4%	26 0.4%	6389	55847
Plzeňský kraj	2515 27.2%	5275 57.1%	1047 11.3%	394 4.3%	362 3.9%	27 0.3%	5 0.1%	9231	95255
Karlovarský kraj	441 32.5%	757 55.8%	114 8.4%	45 3.3%	43 3.2%	1 0.1%	1 0.1%	1357	15099
Ústecký kraj	1149 33.7%	1825 53.5%	332 9.7%	107 3.1%	101 3%	5 0.1%	1 0%	3413	37732
Liberecký kraj	1317 43.7%	1450 48.1%	178 5.9%	72 2.4%	65 2.2%	4 0.1%	3 0.1%	3017	24928
Královéhradecký kraj	1198 28.1%	2341 54.8%	571 13.4%	159 3.7%	151 3.5%	6 0.1%	2 0%	4269	39340
Pardubický kraj	1650 38.3%	2234 51.8%	323 7.5%	104 2.4%	100 2.3%	4 0.1%	0 0%	4311	42375
Kraj Vysočina	1592 28.7%	3286 59.3%	484 8.7%	176 3.2%	158 2.9%	15 0.3%	3 0.1%	5538	57936
Jihomoravský kraj	2112 27.9%	4336 57.2%	814 10.7%	318 4.2%	301 4%	14 0.2%	3 0%	7580	81199
Olomoucký kraj	1547 37.2%	2140 51.5%	353 8.5%	115 2.8%	107 2.6%	8 0.2%	0 0%	4155	43609
Zlínský kraj	2163 40.4%	2632 49.2%	418 7.8%	135 2.5%	130 2.4%	5 0.1%	0 0%	5348	45956
Moravskoslezský kraj	1911 30.9%	3474 56.2%	597 9.7%	195 3.2%	183 3%	12 0.2%	0 0%	6177	60832
Celkem	22862 31.9%	39082 54.5%	7137 9.9%	2664 3.7%	2445 3.4%	163 0.2%	56 0.1%	71745	703253

Varroáza 2019

0 43.7

Mapa krajů - 0 varroa na včelstvo - % rozdíl podílu na kraji s průměrem ČR

0 13.4

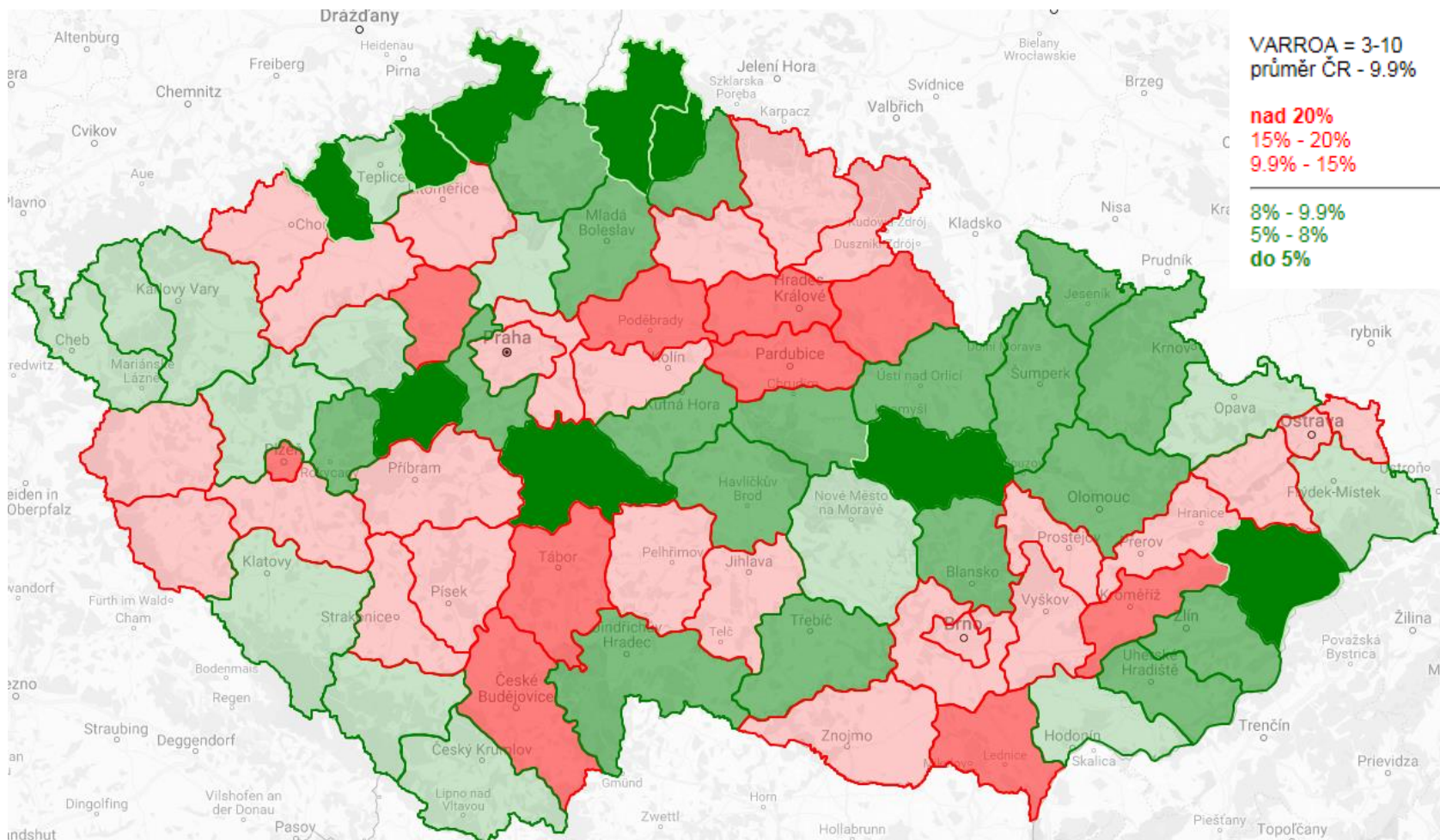
Mapa krajů - 3-10 varroa na včelstvo - % rozdíl podílu na kraji s průměrem ČR

Varroáza 2019

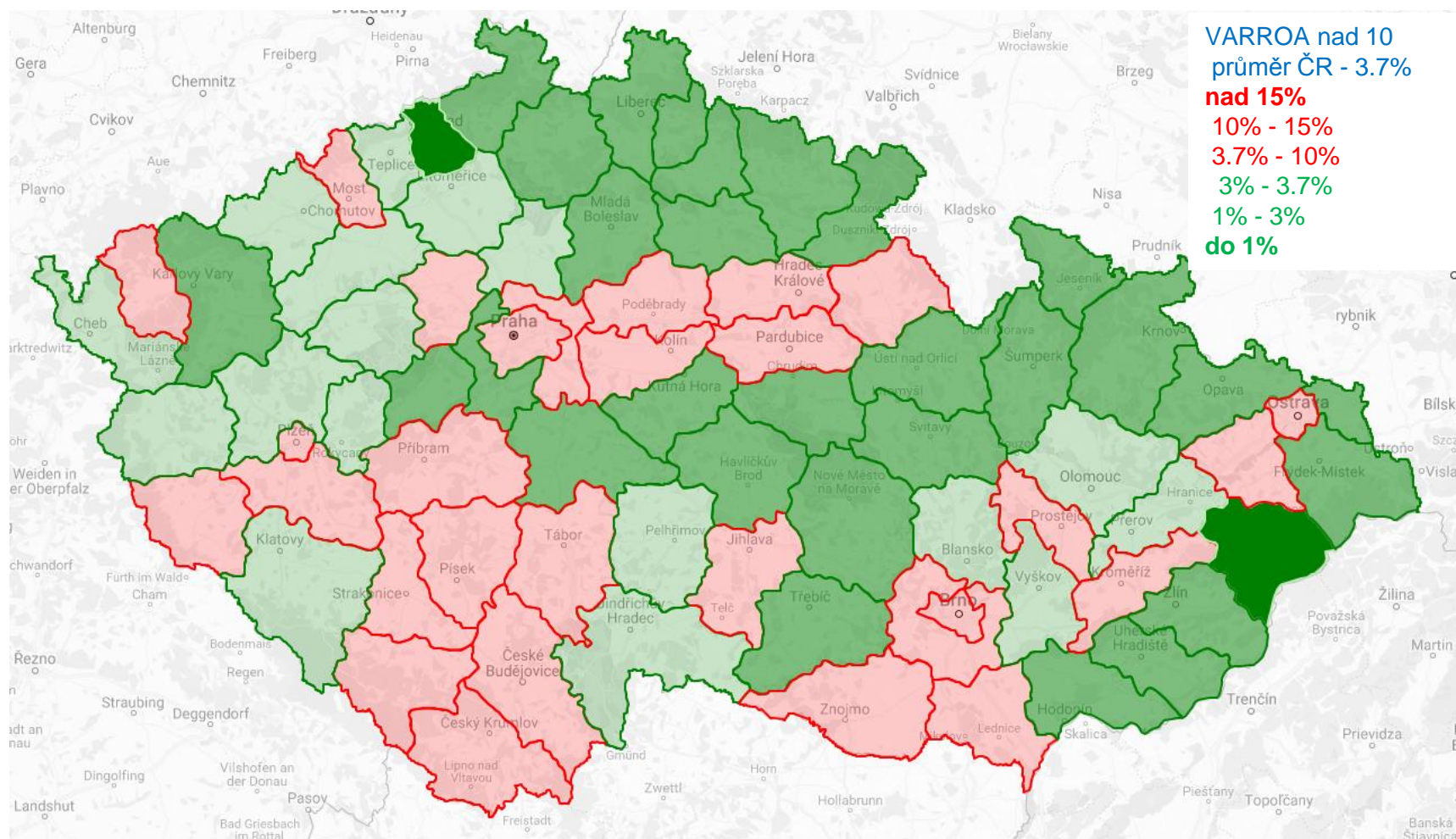
Procentuální podíl stanovišť s počtem roztočů *Varroa destructor* 3 – 10 po jednotlivých okresech

Varroáza 2019

Procentuální podíl stanovišť s počtem roztočů *Varroa destructor* více než 10 po jednotlivých okresech

Hromadné úhyny

Hromadné úhyny

1. Podezření na otravu včelstev v souvislosti s aplikací přípravků na ochranu rostlin

- Tyto případy řeší úřední veterinární lékaři krajských veterinárních správ ve spolupráci s inspektory Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ)
- Po ohlášení hromadného úhynu se provede místní šetření - odběr vzorku uhynulých včel (nejméně 500 jedinců) a vzorku ošetřeného porostu (nejméně 200 g)
- Vzorky musí být uchovány při -18°C a do 72 hodin dopraveny do laboratoře k analýze na obsah účinných látek použitého přípravku nebo směsi přípravků.

2. **Hlášení úhynu více než 25 % včelstev** z počtu včelstev evidovaných v ústřední evidenci k 1. září předcházejícího roku na daném stanovišti včelstev

Hromadné úhyny včelstev 2018

Kraj	Okres	Datum	Otrava prokázána
Jihomoravský	Břeclav	31.05.2018	ANO
Liberecký	Česká Lípa	29.04.2018	ANO
Moravskoslezský	Karviná	15.03.2018	NE
Moravskoslezský	Opava	17.05.2018	NE
Moravskoslezský	Opava	23.09.2018	NE
Olomoucký	Olomouc	21.04.2018	ANO
Olomoucký	Šumperk	06.05.2018	ANO
Olomoucký	Prostějov	21.05.2018	NE
Olomoucký	Olomouc	15.10.2018	NE
Ústecký	Litoměřice	23.06.2018	NE
Ústecký	Litoměřice	15.10.2018	NE
Ústecký	Litoměřice	27.10.2018	NE
Ústecký	Chomutov	30.10.2018	NE
Vysočina	Jihlava	22.05.2018	NE
Zlínský	Uherské Hradiště	21.05.2018	NE

Kontroly chovatelů včel

Kontroly chovatelů včel 2018

1. Plánované dle víceletého plánu kontrol

Výběr chovatelů ke kontrole provádí KVS na základě vyhodnocení faktorů rizika.

2. Neplánované

- Podezření z nákazy
- Podnět
- Na základě předchozí administrativní kontroly
- Došetřování (pozitivních vzorků, nálezů nedostatků v terénu, apod.)
- ...

Druh kontroly	Počet kontrol	Počet porušení
Neplánovaná	627	16
Plánovaná	100	5
Celkem	727	21

Nejčastější porušení

- Nedodržení podmínek mimořádných veterinárních opatření
- Nezajištění předepsaných zdravotních zkoušek v plném rozsahu (v souladu s Metodikou kontroly zdraví zvířat)
- Přemísťování včel – nevyžádání VO
- Evidence včelstev – nehlášení do ústřední evidence zvířat

Kontrolní body	
1	Jsou včely chovány v prostředí a za podmínek, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav?
2	Provádí chovatel pravidelnou kontrolu zdravotního stavu včel a poskytuje včelstvům odpovídající ošetření v případě potřeby? Chová chovatel včely v zařízeních, která umožňují kontrolu zdravotního stavu rozbořem včelího díla a která je možno v případě potřeby čistit a dezinfikovat?
3	Předává chovatel včel pověřené osobě hlášení o počtu včelstev a umístění stanovišť?
4	Zabezpečuje chovatel opatření k ochraně chovu před zavlečením a šířením nákaz?
5	Zabezpečuje chovatel úplnost a správnost dokumentace týkající se přemísťování včelstev?
6	Jsou dodrženy podmínky mimořádných veterinárních opatření?
7	Má chovatel - podnikatel vypracovaný pohotovostní plán, který je aktualizovaný v souladu s posledními změnami a jehož součástí je popis a plánek stanovišť včelstev?
8	Má chovatel provedeny povinné preventivní a diagnostické úkony stanovené v Metodice kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace v plném rozsahu a ve stanovených lhůtách?
9	Podává chovatel včelám pouze registrované veterinární léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací?
10	Nepodává chovatel včelám látky a přípravky, jejichž používání u včel není povoleno?
11	Nahlásil chovatel krajské veterinární správě úhyn včelstev na stanovišti nad limit stanovený prováděcím právním předpisem?
12	Nahlásil chovatel krajské veterinární správě změny zdravotního stavu včel nasvědčující podezření z výskytu nebezpečné nákazy?

Přemísťování včel na území ČR z členských států EU a ze třetích zemí

Zásilku včel do ČR musí vždy doprovázet:

1. veterinární osvědčení (TRACES)
- 2. souhlas Ministerstva zemědělství**

§ 21 odst. 9 zákona č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů ([plemenářský zákon](#))

„Včely, plemenné ryby a jejich plemenný materiál lze přemísťovat z jiných členských států Evropské unie nebo dovážet ze třetích zemí na území České republiky jen se souhlasem ministerstva.“

Děkuji Vám za pozornost!

